

USKOMATONTA AJATTELEMATTOMUUTTA.

„Vapaan Ajatuksen“ 3:nnessä n:ossa tänä vuonna on pitkä arvostelu „Kalevalan avaimesta“. Sen nimenä on „Suomalaisen kabbalan kokele“ ja sen on kirjottanut Lauri Sauramo. „Helsingin kuvalehdessä“ on niimikään ollut samasta kynästä lähtenyt arvostelu „Kalevalan avaimesta.“

Herra Sauramo on oikein ottanut tehtäväkseen hyökätä teosofian ja teosofisten kirjailijain kimppuun ja mikäli mahdollista saattaa sekä aatteet että niiden esittäjät pilkan ja naurun alaisiksi. Tätä oikeutta ei kukaan häneltä kiellä – kilpailu on vapaa – ja yleisön asiaksi jää päättää, missä määrin hän siinä onnistuu. Teosofia ei pelkää vastustajia. Se niitä tervehtii. Kaikki väittely on totuudelle eduksi. Mutta vastustajien aseista riippuu, kuinka suurta hyötyä totuuden asialle heidän hyökkäyksistään on. Jos aseet ovat puhtaat, silloin ajattelevat ihmiset ottavat vastustajien sanat korviinsa ja koettavat niistä oppia. Jos aseet ovat saastaiset, kääntävät ajattelevat ihmiset säällillä ja ylenkatseella selkensä hyökkääjille.

Muuan herra Sauramon käyttämä ase arvostelussaan „Vapaassa Ajatuksessa“ on sitä laatua, ettei sille sopivaa nimeä halua keksiä. En voi muuta ymmärtää kuin että hra Sauramo on menetellyt uskomattoman ajattelemattomasti.

Mainitussa kirjotuksessa on näin kuuluva kappale:

„Aluksi muuan sängen tärkeä huomautus. Ervast mainitsee alkulauseessaan, että „*tekijä ei tunne*“ (paitsi matami Blavatskin ja eräiden muiden pieniä kynäelmiä) muita tämänlaatuisia kokeita kuin rva Maria Ramstedtin („Martti Humun“) kirjasen Kalevalan sisäinen perintö, „joka on ylimalkaista ja johdannollista laatua“, kuten hra Ervast sanoo. Tämä „tuntemattomuus“ on varsin merkillinen, ja sen johdosta täytyy pakostakin koskettaa erästä „esoterista“ (piirin sisäistä) seikkaa, joka näyttää olevan välttämätön avain „Kalevalan avaimen“ psykologiselle ymmärtämiselle. Sivulta sivulta hämmästyttävät näet Ervastin kirjassa lukijaa niin perin naisellisetkin kuvitelmat, katsantotavat ja pikkupiirteet, että niitä sielunelämän erikoisuuksiin hiukankin perehtyneen on mahdoton uskoa miehisen fantasian luomiksi. Jäisi varmaan iäkseen tätä seikkaa ihmettelemään, jollei sattuisi tietämään, että juuri mainittu Maria Ramstedt, muuten varsin merkillinen nainen, oli suuren osan elämästään tutkinut ja sepitellyt „salaoppia“ Kalevalan pohjalle, niin että hänellä tiedetään olleen painovalmiina useita osia suurteoksestaan, joka kokonaisuudessaan on suunniteltu 8- tai 10-osaiseksi. Tämän elintyönsä käsikirjoitukset rva Ramstedt ennen kuolemaansa luovutti Pekka Ervastille, ja henkilöt, joille vainaja oli lukenut käsikirjoituksiaan, väittävät, että Ervastin kirjassa esiintyvät monet hänen ajatuksensa ja kuvitelmansa sellaisinaan. Täysi totuus tässä asiassa tulisi päivänvaloon silloin, jos Pekka Ervast pitäisi kunnia-asianaan jättää kaikki rva Ramstedtin Kalevala-kirjoitelmat pätevän tutkijalautakunnan verrattavaksi. Tahdon vain kysyä: kuinka on mahdollista, ettei hra Ervast tunne rva Ramstedtin hänelle uskomaa perintöä? Luulisipa hänen pitäneen

pyhänä velvollisuutenaan tutustua nerokkaan ystävättärensä elämäntyöhön. Jos hän ne taasen tunsii, niin onko miehekästä ja kunniakasta jättää mainitsematta nämä käsikirjoitukset ja oma suhtautumisensa niihin?”

„Vapaan ajatuksen“ sain käsiini maaliskuun 8 p:nä. Kirjoitin heti seuraavana päivänä lyhyen vastauksen, jonka olen vienyt „Vapaan ajatuksen“ toimitukselle. Viidenteen numeroon vastaukseni nähtävästi ei ehtinyt, mutta arvattavasti se kuudennessa julaistaan.

Vastaukseni on näin kuuluva:

„Vapaan Ajatuksen“ toimitukselle.

„Pyydän lehdessänne tilaa seuraavalle oikaisulle:

Lehtenne eilen käsiini sattuneessa tämän vuoden kolmannessa numerossa on kyhäys nimeltä „Suomalaisen kabbalan kokele“, joka arvostelee äsken ilmestynyttä kirjaani „Kalevalan avain.“ Ss. 35-36 on kyhäyksessä passus, joka syyttää minua kirjallisesta varkaudesta sen perusteella, että huostaani on jätetty rouva M. Ramstedt vainajan käsikirjoitukset suunnittelemaansa Kalevala-tutkimukseen.

Rouva Ramstedt kuoli elokuussa 1915 ja samana syksynä tai talvena – siis M. R:n kuoleman *jälkeen* – tuotiin minulle paketti, jonka sanottiin sisältävän M. R:n käsikirjoituksia. Koska en ole sitä kotonani säilyttänyt, en tätäkään kirjottaessani ole nähnyt, mitä käsikirjoituksia paketti sisältää. Ja huomautan, että voin nämä tosiseikat todistaa.

Mutta mitä tällä asialla on tekemistä „Kalevalan avaimen“ kanssa? „Kalevalan avain“ on kirjoitettu viime vuonna omien ennen pitämieni, pikakirjoitettujen esitelmien perusteella. Näitä esitelmiä pidin osaksi talvella 1911-1912 ja julkaistiin niistä muutamia Tietäjässä 1912, osaksi pidin niitä kesällä 1914, osaksi kevätluentokautena 1915. Pikakirjoittajani puhtaaksi kirjottamat liuskat on minulla vielä jälellä.

Olen tähän saakka luullut, että „Vapaa Ajatus“ nimestään päättäen on aatteellinen ja vakavassa hengessä toimitettu lehti. Mutta kyseessä olevassa asiassa „Vapaa Ajatus“ ei kykene vastaamaan sanoistaan.

Helsingin pitäjässä maaliskuun 9 p:nä 1917.

Pekka Ervast.“

Voin lisätä, etten tietysti vieläkään ole ehtinyt tutkia Martti Humun jälkeensä jättämiä papereita. Hänen tyttärensä, joka ne minulle toi, toisti minulle vielä äsken, mitä äitinsä oli papereistaan sanonut: ne on vain semmoisia muistutpanoja; ei niistä kukaan saa selvää eikä niistä kellekään ole hyötyä.“

Uteliias olen näkemään, mitä ne sisältävät, jos esim. ensi kesänä olisi aikaa niitä tarkastaa. Vanha ystäväni M. H. teki tutustuttuansa teosofiaan paljon työtä Kalevalan ja Salaisen Opin ääressä, enkä yhtään epäile, ettei hänen käsikirjotuksiansa joukossa ole semmoista, jota Tietäjässä voisi julkaista. Ken elää, hän näkee.

Muuten on opettavaista huomata, kuinka pitkä taival on aatteen ja sen jokapäiväisen toteuttamisen välillä. Sama „Vapaa Ajatus“, joka antaa sijaa hra Sauramon mielikuvituksille, julkaisee viidennessä numerossaan tänä vuonna seuraavan oikeamielisen pätjän (irtileikattava liite siv. 85):

„Ajatelkaapa, mitä esimerkiksi syyttömän ihmisen parjaaminen voi aikaansaada. Jos minä toisen ihmisen laskuun valehtelen, kuvaan häntä kavalaksi konnaksi, niin on olemassa kyllin ihmisiä, jotka asian levittävät, tuo ihminen joutuu siten huonoon maineeseen ja saa tietämättään vihollisia, joita vastaan ei voi itseään puolustaa. Häntä syytetään *salassa*, kun sen sijaan ilmikonna saa julkisesti puolustautua ja tuomarit tarkasti hänen asiaansa harkitsevat. Panettelija on niinmuodoin mitä kauheimman rikoksen tekijä.“

P. E.

(Tietäjä 1917 Huhtikuu N:o 4, s. 189-191)